

AHMED PAŞA'NIN YAYIMLANMIŞ DIVANI'NDA YER ALMAYAN ŞİİRLERİ

AHMED PASHA'S UNPUBLISHED POEMS IN HIS PUBLISHED DIVAN

Tolga ÖNTÜRK*

Öz

Divan şiirinin klasik üslubunun oluşmasında büyük katkısı olan Ahmed Paşa, 15. yüzyılın "sultanu'ş şu'arâ"sı olarak anılır. Sehî Tezkiresi'nde "Leylâ ile Mecnûn" adlı bir mesnevisi olduğundan bahsedilmişse de bilinen tek eseri, Divanı'dır. Yurt içi ve yurt dışında pek çok nüshası bulunan Ahmed Paşa Divanı üzerine en kapsamlı çalışma, Prof. Dr. Ali Nihat Tarlan tarafından 1966 yılında yapılmıştır. 15 nüshanın karşılaştırılmasıyla yapılan bu baskıda, şairin birçok şiirinin yer almadığı bilinmektedir.

Yaptığımız araştırmalar sonucunda Ahmed Paşa Divanı'nın iki nüshasına ulaşılmış ve bu iki nüsha incelenmiştir. Bunlardan ilki Almanya Milli Kütüphanesi'nde bulunan ve 1481 yılında istinsah edilen nüshadır. Diğeri ise Fransa Milli Kütüphanesi "Regius" kısmında yer alan nüshadır. Bu iki nüshanın da, daha önce Ahmed Paşa Divanı üzerine yapılan çalışmalarda incelenmediği görülmüştür.

Bu çalışmada, Ahmed Paşa Divanı'nın iki nüshasından hareketle, yayımlanmış divanında yer almayan 4 gazel, 2 nazm, 2 kıt'a ve 2 müfredine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ahmed Paşa, Divan, Şiir.

Abstract

Ahmed Pasha (d. 1497), who was a great contributor to the classical style of Divan poetry, is known as "sultanu'ş şu'arâ" of the 15th century. Although Sehî Tezkiresi mentions that there is a mesnevi called "Leylâ ile Mecnûn", the his only known work is the Divan which Sultan II Beyazid arranged on the order. The most comprehensive work on Ahmed Pasha's Divan, which has many copies both at home and abroad, was carried out by Prof. Dr. Ali Nihat Tarlan in 1966. It is known that many poems are not included in this edition, which is made by comparing 14 copies in İstanbul libraries and 1 copy in Bursa (Orhan) library.

As a result of our investigations, two copies of Ahmed Pasha Divan were reached and these two copies were examined. First of these is the replicas of the National Library of Germany (Berlin) (Arşiv no: Ms. or. oct. 2127), which were copied in 1481. This copy is important because it was copied during the period when Ahmed Pasha was alive. The other is the copy in the French National Library "Regius". It is seen that these two copies have not been examined before in the studies on the Ahmed Pasha Divan.

In this study, 4 gazelles, 2 nazm, 2 kıt'a and 2 müfred, who were not present in the divan published by Ali Nihat Tarlan, were included in the study of two copies of Ahmed Pasha Divan obtained from Germany and France.

Keywords: Ahmed Pasha, Divan, Poem.

Giriş

1. Ahmet Paşa'nın Hayatı, Sanatı ve Divanı

1.1. Hayatı

Sultan II. Murad'ın kazaskerlerinden İlyas Bin Veliyüddin'in oğlu olan Ahmed Paşa, bazı kaynaklarda Bursalı bazılarında ise Edirneli olarak zikredilir. Latîfi tezkiresinde (İsen, 1990: 105) ve Gelibolulu Ali'nin Kühü'l-Ahbâr'ında (İsen, 1994: 134) Bursalı olduğu söylenir. Ancak Âşık Çelebi, Sehî ve İsmail Belîğ'in tezkirelerinde Edirneli olduğu ifade edilir. Adı geçen iki tezkirenin onu Bursalı göstermeleri, hayatının büyük bir çoğunluğunu Bursa'da geçirmesinden ve burada ölmesinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle de Bursalı Ahmed Paşa diye tanınmıştır (Karabey, 2010: 12).

Ahmed Paşa'nın babası Veliyüddin'in şiirle uğraşan ve şairleri himaye eden biri olduğu bilinmektedir. Edirne'deki Murâdiye Camii ve imâretinin 1426 tarihli vakfîyesini kaleme aldığı, hatta Bursalı Sâfî isimli bir şairi kendisine yazdığı kasîdelerden ötürü hapisten kurtardığı, sanata ve sanatçılara değer verdiği kaynaklarda geçmektedir. Bu durum Ahmed Paşa'nın şiirden anlayan ve şiire değer veren bir ailenin çocuğu olduğunu ortaya koymaktadır (Karabey, 2010: 11).

Ahmed Paşa, II. Murad zamanında Osmanlı devletinin merkezi olan, ilim ve sanat bakımından gelişmiş bulunan Edirne'de okuyup devrin önde gelen bilginlerinden ilim tahsil ederek Arapça ve Farsçayı öğrenmiş, öğrenimini bitirdikten sonra da Bursa'da Sultan Murad Medresesi'ne müderris olmuştur (Alpaslan, 1987: 2). Bu görevinden sonra 1451 senesinde terfî ederek Edirne'ye kadı olarak atanmıştır. Ahmet Paşa, Fatih Sultan Mehmed tahta geçtikten sonra yazdığı şiirler ile onun dikkatini çekmiş ve beğenisini

* Arş. Gör., Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, TDE Bölümü, onturk_tolga@hotmail.com

kazanmıştır. Kendisi de Avnî mahlası ile şiirler yazan, bilim ve sanat adamlarını seven Sultan II. Mehmed, Paşa'ya ilgi göstermiş ve onu önce kazasker, ardından sohbet arkadaşı ve hoca tayin etmiştir (Karabey, 2010: 13).

Şiirlerinde padişahı övmesinin yanı sıra, Ahmed Paşa'nın devlet adamı rolüyle gösterdiği başarılarından dolayı sarayda edindiği mevki ve gördüğü ilgi artmış, böylece pâyelerin en yükseğine ulaşarak vezirlik rütbesini elde etmiştir. Ahmed Paşa'yı yanından ayırmayan padişah, İstanbul'un fethi sırasında ondan askerinin manevi gücünü arttırmak için yararlanmış. Sehî, onun çok dakik olması ve kılı kırk yarmasından ötürü, "sipahi müftüsü" olarak anıldığını kaydeder (Kut, 1989: 111).

Padişaha olan aşırı yakınlığı bazı hasımlarının kıskançlığını cezbe etmiş ve bir zaman sonra hakkında çeşitli dedikodular ortaya çıkmış, bunun sonucunda padişah tarafından sarayın kapıcılar odasına hapsedilmiştir. Âşık Çelebi'nin ifadesine göre buna, Paşa'nın sarayın içoğlanlarından birine ilgi duyup şiir söylemesi sebep olmuş ve padişah şairi idam ettirmek istemiştir (Şentürk, 2013: 46).

Latîfi tezkiresinde nakledilen bilgiye göre Sultan Mehmed, has gılmanlarından uzun boylu bir serviyi andıran birini nasihat için bağlatıp huzuruna getirmiş. Orda bulunan Paşa, bağlanmış olan kulu o halde görünce, "*Cihân yansın, o tatlı gülüşlü mumu andıran sevgili ayağında demir bağlarla yatıp ağlar. Onun dudağı Şiraz helvası gibidir; eğer satarsa, Mısır, Buhara ve Semerkand'a değer.*" manasına gelen beyitleri söylemiştir. Bu şiir, Sultan Mehmed'in kulağına ulaşınca, adı geçene Yedikule'de hapis emretmiştir. Paşa, mahpus iken suçunun bağışlanması dileğiyle "Kerem" redifli kasidesini söylemiştir (İsen, 1990: 107).

Bu olaydan sonra saraydan uzaklaştırılan Ahmed Paşa, Bursa ve Orhan mütevelliliğine tayin edilerek kendisine 30 akçe maaş bağlanmıştır. Fatih'in vefatına kadar Sultanönü, Tire ve Ankara'da sancakbeyi olarak görev yapan Ahmed Paşa, II. Beyazıd zamanında aynı görevle Bursa'ya tayin edilmiştir. Ancak II. Beyazıd, Paşa'yı taktir etmesine rağmen nedense saraya çağırılmamış, o da eski günlerine kavuşamamanın acısını ömrü boyunca çekmiştir (Kut, 1989: 111). Bursa'da idari işler yanında edebi toplantılarla hayatını sürdüren Ahmed Paşa 1497'de vefat edince, daha önce Murâdiye Camii yanında yaptırmış olduğu medrese civarına gömülmüştür. Daha sonra buraya bir türbe inşa edilmiştir (Alpaslan, 1987: 7).

1.2. Edebî Kişiliği

"Kendisinden bahsedilen bütün kaynaklar onun keskin bir zekaya ve nüktedân bir mizaca sahip olduğunu belirtirler. Debdebeli yaşamayı sevmesine rağmen oldukça eli sıkı bir kişiliğe sahip olarak gösterilir. Şiirleri daha sağlığında bütün Anadolu ve Rumeli'ye yayıldığı gibi Hüseyin Baykara'nın Herat'taki sarayında dahi okunmuş; kendisinden şairler sultanı olarak bahsedilmiştir. Türk edebiyatı tarihinde Şeyhî ile Necâtî arasında yetişen şairlerin en büyüğü olarak kabul edilir." (Şentürk, 2013: 46).

Ahmed Paşa'nın dikkate değer bir diğer yönü, Bursa'da iken idari görevlerini yapmanın yanı sıra, şiir ve şair meclisi kurarak edebi bir muhit oluşturmuş olmasıdır. Burada yeni şairlerin yetişmesine ve tanınmasına yardımcı olmuş, dönemin sanatının gelişmesine ve icra edilmesine vesile olacak bir ortam yaratmıştır.

Prof. Dr. Ali Nihat Tarlan tarafından hazırlanan Ahmed Paşa Divanı'nın giriş kısmında, bazı tezkirelerin onun edebi şahsiyeti ile ilgili verdiği bilgiler sıralanır. Sehî, onun fasih ve belîğ bir şair olduğunu; şiirinde olan akıcılık ve güzelliğin başka şairlerde olmadığını belirtir. Âşık Çelebi ise, Rûm diyarında kendinden önce yetişmiş şairlerin en yeteneklisi olduğunu, nazmun bütün vadilerine yenilikler getirdiğini ifade eder. Latîfi, onun söz cevherini ipe dizmede mâhir ve nazmda kullandığı lafızların âlimâne olduğunu belirttikten sonra, Farsça şairleri çok okuduğunu ve onlardan çokça istifade ettiğini söyler. Yine Hasan Çelebi, Ahmed Paşa'nın Rûm şairlerinin ilk gelenlerinden olduğunu, pek çoklarının onun tesirinde kaldığını dile getirir. Ona göre Ahmed Paşa'nın üslubunun güzelleşip herkes tarafından rağbet görmesinin asıl sebebi, Ali Şîr Nevâyî'nin 33 gazeline yazdığı nazîrelerdir. Gelibolulu Ali de, Ahmed Paşa ile Necâtî arasında bazı zarif mukayeseler yapıldığını; ancak Ahmed Paşa üstâd şair olduğundan bu hususta kimsenin ona taarruz etmeye hakkı olmadığını savunur. Riyâzî tezkiresinde Rum memleketinde şiire güzellik ve parlaklığı ilk önce Ahmed Paşa'nın verdiği söylenir (Tarlan, 1966: IX).

Ahmed Paşa'nın şiir özellikleri kısaca şöyle sıralanabilir: Genellikle aşk şiirleri yazmıştır ve bu aşk maddi aşktır. Hayalleri derin ve incedir. Renkli hayallere sahiptir. Çarpıcı ve canlı tasvirleri vardır. Mazmunlar bulmada ve kullanmada ustalık göstermiştir. Özellikle Fars şiirinden aldığı mazmunları ustaca kullanmayı bilmiştir. Çok ahenkli bir anlatımı vardır. Şiirleri vezin bakımından oldukça başarılıdır (Karabey, 2010: 31).

1.3. Divanı

Sehî Bey Tezkiresi'nde Leylâ ile Mecnûn adlı bir mesnevisi olduğundan bahsedilse de Ahmed Paşa'nın eldeki tek eseri Divanı'dır. II. Beyazıd'ın emri ile tertip edilen Divan üzerine Davut Zeki Pınar, edisyon kritik çalışması yaparak bir mezuniyet tezi hazırlamıştır. Bu çalışma Ahmed Paşa Divanı'nın 14

nüshası görülerek yapılmıştır (Kut, 1989: 112). Ali Nihat Tarlan tarafından hazırlanan Ahmed Paşa Divanı'nda ise 15 nüsha esas alınmıştır.¹

Tarlan, Ahmed Paşa Divanı'nı hazırlama sürecini şöyle anlatır: "Çok seneler evvel Çelik Palas'ın üst katında bir odada, bir buçuk ay geceli gündüzlü çalışarak transkripsiyonunu yaptığım Ahmed Paşa Divanı'nı, kütüphanelerin tozlu raflarından çekip çıkarmış ve on beş yazma divanla karşılaştırarak edisyon kritiğini vücuda getirmiştım. Cenâb-ı Hakk'a sonsuz şükürler olsun, Milli Eğitim Bakanlığı dört buçuk sene süren bu emeği, eseri neşrederek mükaflatlandırdı." (Çelebioğlu, 1989: 86)

Prof. Dr. Ali Nihat Tarlan, Divanı Günay Kut ve Ali Alpaslan'ın yardımıyla hazırladığını beyan eder. Eserin tenkidli metninde gazellere dek olan kısım tasnif edilmediği için şiirler yazma nüshalarda olduğu gibi karışık bir biçimde iç içe olarak yer alır. Bu kısımda 2 mesnevi (biri dîbâce), 27 kaside, 2 terci-i bend, 1 terki-i bend, 1 Arapça nazım ve biri sıhhat-nâme olmak üzere 14 gazel vardır. Eserin Gazeliyyat kısmında 353 gazel yer almaktadır. Arapça ve Farsça manzumeler bundan sonraki kısmı oluşturmaktadır. Arapça 2 kıt'a, 2 matla, 2 müfred, 1 medhiye, 1 müstezad ve yarı mülemma manzume'den sonra; Farsça üçü kıt'a-i kebire olmak üzere 5 kıt'a, 14 gazel, 2 nazm, 4 matla, 3 müfred, beşi Türkçe biri mülemma 21 Farsça tarih manzumesi yer almaktadır. Tenkitli metin, 48 kıt'a, 22 matla ve 26 müfredle sona erer. Eserin sonuna uzunca bir yanlış-doğru cetveli eklenmiştir (Bağrıaçık, 2007: 226-227).

Ahmed Paşa'nın Divanı üzerine yapılmış yukarıda zikredilen çalışmalarda kullanılan nüshalarının yanı sıra, yurt içi ve yurt dışında pek çok el yazması nüsha bulunmaktadır. Ahmet Paşa'nın yayımlanmış Divanı'nda yer almayan bazı şiirleri, çeşitli mecmu'alar esas alınarak bilim dünyasına kazandırılmıştır (Poyraz, 2014). Bu durum bize Ahmed Paşa'ya ait şiirlerin farklı divan nüshalarının yanı sıra bazı şiir mecmualarında da yer aldığını göstermektedir. Bu çalışmada Ahmed Paşa Divanı'nın temin edilen iki nüshasından hareketle, onun yayımlanmış divanında yer almayan şiirlerine yer verilecektir.

2.Ahmet Paşa Divanı'nın Temin Edilen Nüshalarında Bulunan Şiirleri:

2.1.Almanya (Berlin) Milli Ktp. Ms. Or. Oct. 2127 nolu nüsha:

Bu nüsha, Almanya (Berlin) Milli Kütüphanesi'nde bulunan nüshadır. Nüshanın arşiv numarası: Ms. or. oct. 2127'dir. Bu nüsha M. 1483 senesinde yani Ahmed Paşa hayatta iken istinsah edilmiştir. Müstensihî, Mehmed B. Resûl'dur. Nüsha 125 varak olup her varak 11 satırdır. Talik yazı ile yazılan nüsha 170x105 ölçüsündedir. Nüshada 17 kaside, 1 terci-i bend, 1 terki-i bend, 218 gazel, 23 kıt'a, 18 tane müfred bulunmaktadır.

Baş: Bâğ-ı behîşt 'aks-i cemâli Muhammedin

Son: Biya diger nistem men in (Farsça şiir)

Bu nüshada Ahmet Paşa'nın Ali Nihat Tarlan tarafından hazırlanan çalışmasında yer almayan 2 gazel, 2 nazm, 2 kıt'a ve 2 müfred'ine rastladık. İlk iki gazel 5 beyittir. "Edebiyatımızda iki beyitli kısa nazm çok az kullanılmıştır. Hele bütün beyitleri kafiyeli nazm çok daha az görülmüştür. İki den fazla beyitli nazma daha çok rastlanmıştır. Bunlar çoğunlukla övgü, yergi ve tarih düşürmede kullanılmıştır. (İpekten, 2014: 59) Bu nüshadaki iki nazm da 3 beyitlidir. İkinci nazmın ise her beyti kendi arasında kafiyelidir.

Gazel 1

(122b-123a)

Fâ ' ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1. Kim vefâ câmun umarsa şöhet-i nâ-merdden
Yüregi mey gibi hûn olur oñulmaz derdden
2. Jeng olur âb-ı meyinden tenleriñ âyînesi
Derd olmaz hâtır-ı uşşâka iren gerdden
3. Sîm u zer nef' eylemez ma'suk-ı hayr olsa diriğ
Kim ne göz yaşından ışı var ne rûy-ı zerdden
4. Dîvdür ma'nide anıñ zinhâr mekrinden saqın
Ger perî peyker olursa tâze berg-i verdden
5. Râh-ı Ahmed'de olur merdânelik nâmu harâm
Aña kim merdümlük umar hayrla nâ-merdden

¹ Prof. Dr. Ali Nihat Tarlan'ın yararlandığı nüshalar şunlardır: Süleymaniye Ktp. Arşiv No: 959, Süleymaniye Ktp. Arşiv No: 2605, Ali Emiri (Millet) Arşiv No: 09, Ali Emiri (Millet) Arşiv No: 10, Ali Emiri (Millet) Arşiv No: 11, Ali Emiri (Millet) Arşiv No: 12, Ali Emiri (Millet) Arşiv No: 13, Ali Emiri (Millet) Arşiv No: 14, İ. Ü. Nadir Eserler Ktp. Arşiv No: 2949, İ. Ü. Nadir Eserler Ktp. Arşiv No: 773, Topkapı Müzesi (Revan) Arşiv No: 776, Topkapı Müzesi (Hazine) Arşiv No: 1096, Ayasofya Müzesi Ktp. Arşiv No: 3875, Ayasofya Müzesi Ktp. Arşiv No: 3947, Bursa (Orhan) Ktp. Arşiv No: 936.

Gazel 2²

(123a)

Mef'ulü fâ 'ilâtü mefâ 'ilü fâ 'ilün

1. Dil bağlaman şol âhû-yı müşkin kemendle
Ki ola kayış kuşaklu yakasız levendle
2. Tûtî kafesde haste vü gamzeyle bûsesi
Zâğ-ı rakibi besleye bādâm ü kandle
3. Bir sîm ten ki her gice yüz cimri yoluğun
Zeyn ide hücrecini gümüş tahta bendle
4. Her bir pelîd önünde deg ol bî-vefâya kim
Yazık değil mi pest ola serv-i bülendle
5. Aḥmed etegüni il elinde görüb didi
Âhûyı avlamak geñez imiş kemendle

Nazm 1

(124a)

Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1. Nâzı aña şat ki ḥaridâr ola
'İşve aña kıl ki taleb-kâr ola
2. Kim derdi kim bu gülün gülşeni
Yile vire yiri kuru hâr ola
3. Çingene çarısına dönmiş yüzün
Ver eliñi şat ki alurlar ola

Nazm 2

(123b)

Fe 'ilâtün me fâ i lün fe 'ilün

(Fâ 'ilâtün) (Fâ lün)

1. Torva umar tü şakalıñdan

Haberin var mı hiç hâliñden

2. Gerçi kim katdır buña katılan
Nâzını kes utan şakalıñdan
3. Mevsi yüz döndürür şakalıñdan
Kalb-i Hârûta söyle hâliñden

Kıt'a 1

(123a-123b)

Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1. Gül bigi nâz itme kim kızmağa hattın hârını
Üstüre yüzün yüzerler dem-be-dem dellâkler
2. Şöyle yoğundur şakalıñ kılı kim en incesin
Sıçraymaz şehrde meşhûr olan çâlâkler
3. Gönlüñi sevdâ kılından kıl kalender gibi pâk
El uzadır dâmenine çünkü her nâ-pâkler
4. Dil Sikender gibi teşne zâyî' ol âb-ı hayât

² Bu gazel, Prof. Dr. Muhsin Macit vd.'nin hazırladığı "Klasik Dönem Osmanlı Nazmı" isimli antolojide de yer almaktadır. Bu çalışmada Ahmed Paşa Divanı'nın Süleymaniye Ktp. Cârullah 1653 nolu nüshası kullanılmıştır.

İsm-i Ahmed kim irtüşmez bu söze idrâkler

Kıt'a 2

(122a)

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün

1. Velî dün bir kadeh şunduñ k'anunla
Bugün mey bigi bağrum kan idersin
2. Dil şad pâre mi agyâr elinden
Demâdem ney gibi nâlân idersin

Müfred 1

(123b)

Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1. Geldi rişin nâzın az eyle az
Kim yaraşmaz rûy-ı nâ-zîbâya nâz

Müfred 2

(123b)

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün fe 'ülün

1. Yavuz degil yavaşca şâyın oğlu
Ne kıpmış ol kediniñ bâyın oğlu

2.2. Fransa Milli Ktp. "Regius" Kısmında Bulunan Nüsha:

Bu nüsha ise Fransa Milli Kütüphanesi'nde "Regius" kısmında bulunan nüshadır. Nüsha, 114 varak olup her varak 15 satırdır. Nestalik yazı ile yazılmış olan nüsha, 200x130 mm ölçülerindedir. Türk tarzı meşin, yaldızlı gömme baskılı ciltlidir. Bu nüshada 25 kasîde, 1 terki-i bend, 2 terci-i bend, 262 gazel, 27 kıt'a ve 23 müfred bulunmaktadır.

Baş: *Yaradân hakkı'çün ki cân ol verir*

Son: *Nâzı ana sat ki harîdâr ola*

Bu nüshada da yine Tarlan çalışmasında yer almayan 2 gazele rastladık. Gazellerden ilki beş, ikincisi ise altı beyittir.

Gazel 1

(64b)

Fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1. Hâtırım şâd olduğın bir lahza dildâr istemez
Hâşılı budur ki handân olduğım yâr istemez
2. Bir nefes 'ömrümde hürrem olmağa biñ cân-ile
İsterem ben lakin ol şûh-ı sitem-kâr istemez
3. Baña derler ki rakîbi istemez gönliñ niçün
İhtiyârım elde yok vallah nâçâr istemez
4. Nazm içinde fazlıma şâhid yeter bu resme kim
Ahmed'in şî'rinden özge kimse eş'âr istemez
5. 'Anberin hâliñle müşgin hattıñı medh edicek
Ehl-i dilden kimsene dîvân-ı 'Attâr istemez

Gazel 2

(64b)

Mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

1. Benüm bu gönlümü gör kim yine cânânsız eglenmez
Nedir çare bu düşvâre ki bu cân ansız eglenmez
2. Gönüller olmasa kılmaz kararı zülfün bir dem
Nice kâfir dürür yâ Râb bu kim mihmânsız eglenmez
3. Nedendir bu ki ol meh-rû rakibi idinür hem-dem

- Melekdür ol perî peyker velî şeytânsız eğlenmez
4. Kesilmez mihr-i meh-rûdan dil-i divâne gör kim
Gedâdır gör ki şuretde velî sultânsız eğlenmez
 5. Demiş ki niçün eğlenmez bizi görmeyicek Ahmed
Ne hâcet bunı şormak ki tendür cânsız eğlenmez
 6. Benimle hem-dem olmakdan seni men' eylemiş düşmen
Anı bilmez ki sultân-ı Veys olan Selmânsız eğlenmez

Sonuç

Yaşadığı dönemin "Sultânü's-Şu'arâ"sı ve divan şiirinin kurucularından kabul edilen Ahmed Paşa, divan edebiyatının Anadolu'ya has üslubunun oluşmasında önemli bir rol oynamıştır. Diğer bütün divan şairleri gibi Ahmed Paşa'nın da şiirlerinden oluşan Divan'ının, gerek hayattayken gerek öldükten sonra farklı zamanlarda istinsah edildiği bilinmektedir. Şairlerin çoğu zaman divanlarına bütün şiirlerini alamamaları ve pek çok şiirlerin başka kaynaklarda karşımıza çıkmaları doğal bir durumdur. Şiir mecmu'alarında, nazire mecmu'alarında ve divanlarının farklı nüshalarında, şairlerin bilinmeyen şiirleri yer almaktadır. Ahmed Paşa'nın da hem nazire ve şiir mecmu'alarında hem de Divan'ının incelenmemiş farklı nüshalarında, bilinmeyen birçok şiiri mevcuttur. Özellikle şairin Divanı üzerine Prof. Dr. Ali Nihat Tarlan tarafından hazırlanan çalışmada incelenen 15 nüshanın dışında İngiltere, Almanya, Mısır, Fransa ve yurt içindeki muhtelif kütüphanelerde pek çok yazma nüshası olduğu bilinmektedir.

Bu çalışmada şairin Divan'ının Almanya ve Fransa'dan temin edilen iki nüshasından hareketle Tarlan tarafından hazırlanan çalışmasında bulunmayan şiirlerine yer verilmiştir. Toplamda şaire ait 4 gazel, 2 nazm, 2 kıt'a ve 2 müfred, yaygın transkripsiyon alfabesi ile günümüz Türkçesine aktarılmıştır. Mecmu'alar ve incelenmemiş nüshalar araştırıldıkça, Ahmed Paşa başta olmak üzere, divan edebiyatının önde gelen simâlarının bilinmeyen birçok şiirinin ortaya çıkacağı muhakkaktır.

KAYNAKÇA

- ALPASLAN, Ali (1987). *Ahmed Paşa*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- BAGRIACIK, M. Ziya, (2007). *XV. Yüzyıla Ait Türkçe Divan Neşirleri*, "Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi", C.5, S.9, İstanbul: Bilim ve Sanat Vakfı Yay, s.221-234.
- ÇELEBIOĞLU, Âmil (1989), *Ali Nihat TARLAN*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- GELIBOLULU Mustafa Ali (1994). *Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*, (Haz: Mustafa İsen) Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- İPEKTEN, Haluk (2014). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*, İstanbul: Dergah Yayınları.
- KARABEY, Turgut (2010). *Ahmed Paşa, (Hayatı, Sanatı, Eserleri)*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- KUT, Günay (1989). "Ahmed Paşa", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. II, İstanbul: TDV Yayınları, s.111-112.
- LATİFİ (1990). *Tezkire*, (Haz: Mustafa İsen) Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- MACIT, Muhsin, vd. (2013). *Klasik Dönem Osmanlı Nazmı*, İstanbul: Kesit Yayınları.
- POYRAZ, Yakup (2014). "Pervâne Bey Nazire Mecmuası'na Göre Ahmed Paşa'nın Yayınlanmış Divan'ında Yer Almayan Şiirleri", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 7, S.29. s.700-712.
- ŞENTÜRK, Ahmet Atilla (2014). *Osmanlı Şiir Antolojisi*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- TARLAN, Ali Nihat (1966). *Ahmed Paşa Divanı*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- TOLASA, Harun (2001). *Ahmed Paşa'nın Şiir Dünyası*, Ankara: Akçağ Yayınları.